

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK SZÓSZÓLÓJA KÖZLEMÉNYE A TÁJ NEMZETKÖZI NAPJA ALKALMÁBÓL

Dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek szószólója a 2022. évi Táj Nemzetközi Napja alkalmából a döntéshozók és az egész társadalom figyelmét a táj állapotának az egészséges környezet biztosításában való kiemelt szerepére hívja fel, kapcsolódva az Európa Tanács által idén meghirdetett „Táj és Egészség” tematikához. Fontos mérföldkő, hogy az egészséges környezethez való alapvető jogot az ENSZ Közgyűlésének nyári döntése az egyetemes emberi jogok közé emelte. A táj az ember által érzékelt – természeti és épített környezeti, valamint kulturális elemeket ötvöző – terület, mely része a nemzeti vagyonnak, a nemzet közös örökségének. A táj védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára történő megőrzése az állam és mindenki alaptörvényi kötelezettsége.

Hazánk 2005-ben csatlakozott az Európai Táj Egyezményhez, a Táj Nemzetközi Napjáról minden év október 20-án emlékezünk meg, ezzel is támogatva az Egyezmény végrehajtását. A jövő nemzedékek szószólója a kezdetektől aktív szerepet vállalt a jeles nap népszerűsítésében, évente eltérő módon – rendezvénnyel, szakmai műhellyel, kiállítás-megnyitóval – emlékezve és csatlakozva az Európa Tanács adott évre szóló felhívásaihoz. 2021-ben elvi állásfoglalásban összegezte a táj, valamint a táj védelme, kezelése és tervezése szabályozásának alapjogi vetületeit. A táj szerepe nem csupán az egészséges környezethez, a testi és lelki egészséghez való alapvető jog vonatkozásában jelentős, de számos más emberi jog és alkotmányos érték vagy elv érvényesíthetőségében is; így a művelődéshez, a kultúrához vagy az információhoz, a társadalmi részvételhez való jog, a diszkrimináció vagy a visszalépés tilalma tekintetében.

Az Európa Tanács idej felhívása azt kéri a megemlékezésben részt vállalóktól, hogy a tájat, mint az emberi környezet alapvető elemét és egységét helyezték a fókuszba, ennek keretében a táj sokszínűségének a környezet állapotával való összefüggéseit és mindezeknek az emberi egészséggel való kölcsönös együtthatásait. A táj sokszínűsége alkotóelemeinek diverzitásából, az abban fellelhető értékek különböző karaktereinek harmonikus együtthatásából fakad. Minőségét alapvetően meghatározza a benne található természeti elemek, így az ökoszisztémák egészsége, a biológiai sokféleség, a vizes élőhelyek mennyiségi és minőségi védelme vagy akár a talaj minősége, felszínborítást meghatározó állapota. Az emberi jólét és jóllét, az egészséges környezet alapja hosszú távon is mindezen – a tájban egységesen megjelenő – alkotórészek jó állapota, a táji adottságokon alapuló felelős tájhasználat kialakítása. A táj képe az adott kor emberének előbbiekhez való viszonyulását is megjelenítő kulturális lenyomat, a táj az emberi mentális és fizikai egészség láttelepe és gyógyszere is egyben.

A szószóló – összhangban az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2022 májusában a kultúra, a kulturális örökség és a táj alapvető összefüggései a globális környezeti kihívások kezelésével témában kiadott újabb ajánlásával – az alábbi egyszerű összefüggésre hívja fel tehát a figyelmet: a táj sajátos jellege, annak sokszínűségében rejlő értékei és identitásformáló mivolta kiemelt szereppel bír úgy a jelen generációk mint utódaink egészséges mindennapi közegének alakításában és megőrzésében. Az Alaptörvény értelmében e cél elérése a nemzet közös örökségének védelmével, fenntartásával és megőrzésével az állam és mindannyiunk kötelezettsége.